

# PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 7

Ljubljana 1. aprila 1950

Leto I.

## Za napredek pedagoško znanstvenega dela Univerze

### RESOLUCIJA CENTRALNEMU KOMITEJU KPS

Člani podružnice sindikata prosvetnih delavcev na univerzi: profesorji, docenti, asistenti, administrativno, strokovno in pomožno osebje univerze in priključenih znanstvenih ustanov smo na svojem rednem obnem zboru pregledali delo podružnice za preteklo leto in ugotovili, da se je v novih družbenih pogojih, ki so posledica revolucionarne preobrazbe naše dežele, in posledica dejstva, da naše delovno ljudstvo pod vodstvom Partije z velikim poletom in ogromnimi uspehi resnično gradi socializem in si neprestano zboljšuje življenjske pogoje, pokazal lep in znaten napredek v delu članstva pri svojih vsakdanjih tekočih nalogah v pedagoškem in znanstvenem delu na ustanovi, v sindikalni organizaciji in v sodelovanju pri izpolnitvi Petletnega plana za tehnični gospodarski in kulturni dvig naše zemlje in našega ljudstva ter za jačanje obrambne sposobnosti in moči naše države.

Naše učno osebje dokazuje s svojim delom, da naša univerza in visoke šole ter priključene ustanove opravljajo zaupanje delovnega ljudstva, ogromno pomoč Partije in ljudskih oblasti, ki so je deležni v tako ogromni meri, in se neprestano trudijo, da zaslužijo naziv najvišjih znanstvenih in kulturnih ustanov.

Dokaz ustvarjalne volje in prizadevanja naših profesorjev, znanstvenikov so naše predavalnice, seminarji in laboratoriji, kjer se vrši borba za vzgojo visoko kvalificiranih strokovnjakov, profesorjev, inženirjev, pravnikov itd., mladih borbenih ljudi, oboroženih s teoretičnim in praktičnim strokovnim znanjem in ponosnih ter predanih borcem za zgraditev socializma v naših mestih, industrijskih središčih in na vasi. Viden dokaz so dalje številna odlikovanja, ki jih je podelil Prezidijski ljudske skupščine FLRJ, nagrade, ki so jih prejeli od vlade FLRJ in Prešernove nagrade, s čimer so bili naši najboljši znanstveniki deležni priznanja za njih razumevanje nalog naše skupnosti in za dragocene pridobitve, s katerimi so obogatili skupne napore naših delovnih ljudi v socialistični graditvi naše dežele.

Naše administrativno in pomožno osebje razumeva vlogo, ki mu je odmerjena v pomoči učnemu osebju, da ga razbremeni v administrativnih in drugih poslih, da se bo učno osebje moglo še intenzivneje posvetiti svojim primarnim nalogam. Administrativno in pomožno osebje je zaradi tega v tečajih širilo svoje strokovno znanje, se v politično ideološkem delu oboroževalo z znanstvenimi temelji marksizma-leninizma in utrjevalo v svojih vrstah patriotično zavest državljanov nove Federativne ljudske republike Jugoslavije, pri strokovnem delu pa je iskalo načine in pota, da neprestano odpravlja birokratične metode poslovanja, da zboljša sistem dela in poveča svojo ekspanzivnost. Poleg tega je v preteklem letu v raznih prostovoljnih akcijah dalo 27.000 ur prostovoljnega dela, t. j. skoro trikrat toliko kakor v prejšnjem letu.

Poleg vseh uspehov, ki so bili zabeleženi, pa je občni zbor konstatiral tudi vrsto napak in pomanjklivosti, ki so postale še bolj očitne po III. Plenumu CK KPJ in ki so z izredno jasnostjo in preciznostjo izražene v Resoluciji III. Plenuma in jih v pogledu zboljšanja metod ideološkega in političnega vzgojnega dela konkretizira Resolucija IV. plenarnega zasedanja CK<sup>1</sup>KPS.

Naše članstvo je po skupinah podrobno preštudiralo in prediskutiralo Resolucijo in referat tov. Milovana DJILASA ter pripravilo vrsto podrobnih sklepov in konkretizacij za področje svojega dela, za višjo socialistično idejnost znanosti in pedagoškega dela, za poglobljeno kvaliteto strokovno znanje in leninistično marksistični pogled študentov na svet, za vzgojo naše nove socialistične inteligence in duhu jugoslovanskega patriotizma in revolucionarnega proletarskega internacionalizma.

Naše članstvo se na tem obnem zboru obvezuje, da bo še bolj vložilo vse svoje sile, sposobnosti in znanje, da bo z individualnim študijem, svobodnim izražanjem mišljenja, diskusijami ter drugimi oblikami strokovnega in političnega ideološkega dela nadalje izboljševalo lik socialističnega znanstvenika in vzgo-

jitelja, da bo še bolj dvignilo borbo za solidno znanje, za razvoj znanosti, ki jo bo še tesneje povezovalo s prakso, zavedajoč se, da je prava in resnična znanost le ona, ki temelji na znanstvenih temeljih marksizma-leninizma in ki je edina zmožna in sposobna, da premaga stihijnost v družbi in je orožje, ki obvlada prirodo, spremeni svet, in družbene odnose, da se privede naše ljudstvo v brezrazredno komunistično družbo, v družbo, ki ne pozna izkoriščanja človeka po človeku.

Naše članstvo vidi, da idejnost znanosti in pouka na univerzi in visokih šolah pri nas zahteva, da sleherni izmed nas zavzema kritično stališče v borbi proti dogmatizmu ne le buržoaznih teorij, temveč tudi proti dogmatičnemu stališču, ki ga je

zavzela znanost v Sovjetski zvezi in ki kaže kontrarevolucionarne, revizionistične tendence, ki izkrivljajo ustvarjalni značaj marksizma-leninizma in socialistični demokratizem ter postaja orodje imperialističnih namer Informbiroja, ki z vso ostrino vrši politični, ekonomski in gospodarski pritisk na našo državo. Naše članstvo pa je ponosno, da imamo tako Partijo z voditeljem maršalom Titom, ki je visoko in neustrašeno dvignila zastavo borbe za spoštovanje suverenosti, enakopravnosti in gospodarske neodvisnosti naše demokratske skupnosti, v kateri naše delavno ljudstvo s tako izrednim heroizmom z lastnimi silami s temelja resnično gradi socializem. Naše članstvo obljublja, da bo pri vsakem koraku s teoretičnim in prak-

tičnim znanjem in delom opravičilo veliko skrb in naklonjenost, ki jo posvečata Partija in ljudska oblast našim najvišjim znanstvenim in pedagoškim ustanovam, ki se kaže n. pr. v skoro polmiliardnih investicijah, ki so letos določene za zgraditev naših predavalnic, institutov, laboratorijev, družabnih in stanovaljskih prostorov ter menz za osebje in slušatelje; obljublja, da bo vložilo vse svoje sile, da bodo te investicije realizirane in da bo na temelju napredne znanosti, svobodne kritike in izmenjave misli, medsebojne pomoči predano in nesebično delalo za izgradnjo socializma v Jugoslaviji in pomagalo ter sodelovalo povsod, kjer je treba, da zmaga znanstvena resnica, v zavesti, da se v velikem skupnem delu in bratškem sodelovanju čim prej uresniči njeni za socialistično preobrazbo naše dežele, za srečo ljudstva, moč in ugled naše nove Jugoslavije.

NAJ ŽIVI NAŠA SLAVNA IN HEROJSKA KOMUNISTIČNA PARTIJA!

NAJ ŽIVI VODITELJ IN UČITELJ NAŠIH NORODOV TOVARIS TITO!

## Kritika in samokritika

### izboljšujeta obliko in organizacijo našega dela

Predsednik okr. odbora SPD Krško tov. Košorok Jože je poročal:

Naš občni zbor pada v dobo po resoluciji o šolstvu, ki je bila na dnevnem redu III. plenuma CK KPJ, pada v četrto leto naše petletke, pada v mesec pred volitvami v Ljudsko skupščino, pada v dobo borbe za socializacijo naše vasi, v dobo iskanja novih, boljših in racionalnejših načinov dela na vseh področjih našega gospodarskega in kulturnega življenja.

Resolucija o nalogah v šolstvu nam zagotavlja sprostitev duševnega dela, odpravlja neko mro, ki je tlačila prosvetnega delavca, razbija nesproščenost in spravlja v tek vse progresivne sile v duševnem delu. Resolucija je pač dokaz, da je Partija prisluhnila raznim pojavom v šolstvu. Resolucija hoče, da stoji šola sredi življenja, a da ne izmikač dela. Resolucija sprošča delovne kolektive po šolah, da pride do izraza tudi kritika duševnega dela. Smisel resolucije pa je: spremeniti kvantiteto dela v kvaliteto.

Vseh dobrih posledic resolucije sicer še ne vidimo, ker moramo pri njenem uresničevanju še vsi sodelovati, tako n. pr. pri predlogih za učne načrte, pri učnih knjigah itd., dalje moramo iskati pravi način, kako bi s prosvetnim delom najbolj koristili socializaciji na vasi. Razume se, da imamo popolno svobodo ustvarjanja, razume se pa tudi, da je omejena svoboda za destruktivno delo, ker ne moremo dopuščati, da bi eni podirali, kar večina s takimi napori gradi. Pri vsem pa moramo imeti čut soodgovornosti za vse, kar se dela na šoli, v kraju, okraju, domovini sploh. Pravi socialistični učitelj se splošnega uspeha še bolj veseli kakor lastnega, kajti lastni uspeh zajema samo kosček našega življenja, naše življenje pa naj bi bilo posvečeno temu, da bi se ustvarilo življenje, kakršnega danes še ne živi večina delovnega ljudstva na zemlji. To si moramo ustvariti z lastnimi močmi in kljub zaprekam od vsepovsod. »Naslonimo se lahko samo na lastne sile«, je dejal te dni tovariš Tito v Užicah, ko je orisal velikansko moč naših delovnih množic, katerim je napovedal najpozneje v 2 letih lepšo bodočnost. In naš Ivan Cankar je že leta 1917 takole formuliral pot socializma: »Temeljna načela socializma in zadnji cilji njegovi so last vseh narodov, toda pota, ki vodijo do teh ciljev, si more začrtati le vsak narod zase po svojih posebnostih in po svojih domačih gospodarskih, političnih in kulturnih razmerah! Zato tudi naše vodstvo in mi vsi odklanjamo vsako gospodarsko in kulturno suženjstvo in tudi kalupe, ki ne upoštevajo naše tradicije in naših razmer ter tudi naših zmožnosti.

V poglavje v resoluciji pravi, da je temeljna naloga naše kadrovske politike na šoli — doseči pri učnih močeh, da bodo vsestransko obvladale predmet, ki ga predavajo in doseči solidno pripravo učencev. Da bi to dosegli, moramo prosvetni kader popolnoma osvoboditi vseh dolžnosti, razen šolskih in nekaterih dolžnosti, vezanih z njegovim poklicem ter družbeno vlogo. Razveseliti se moramo pravilnega pojmovanja vloge prosvetnega delavca, kar doslej čestokrat ni bilo dovolj

jasno niti nam samim kaj šele ostalim. Ne pomeni pa ta resolucija, da naj se sedaj zapremo med 4 stene in zatismo očmi in ušesa za vse zunanje dogajanje, saj resolucija še posebej poudarja, da so šolske dolžnosti vezane na družbeno vzgojno delo v najširšem pomenu. Pravilno pa je, da je naše šolsko delo, za katerega smo nastavljeni, usposobljeni in plačani — prvo, kajti to je naša glavna naloga v graditvi socializma, kjer moramo poleg znanja, ki ga naj damo mladini, vzgojiti v šolah novega, svobodnega in odločnega socialističnega človeka s širokim in vsestranskim obzorjem, ki sta mu tuja birokratizem in miselna ozkost.

Pri dosežanju tega cilja nam je nujno potreben študij, ki je naveden v 2. številki »Prosvetnega delavca«. Mnogi sicer tožijo, da je preveč obširen, da ni časa zanj, toda ta program je samo okvir in navaja osnovno in pomožno literaturo. Tudi ni tako neizprosno obvezen in ne za vse člane enak, kakor pravi tov. Zorn Jože v zadnjem »Prosvetnem delavcu«. Program hoče nuditi predvsem orientacijo pri študiju najvažnejših tem. No, sedaj smo dobili pa še en okvirni program študija, veljavni za vse sindikalne podružnice in za vsebuje 41 del in delc, ki jih naj preštudiramo do 10. januarja, torej tudi za nazaj. Zdi se mi, da bo prvega in drugega študija pa le kvantitativno preveč, oziroma ne bo nikjer temeljitega dela. Temeljito bi mogli vse to preštudirati, če bi lahko zaprli vse šole in tečaje za eno leto in se posvetili samo študiju. Bojazen je, da bo še vestnim upadel pogum, da bodo trpele priprave in vestnost pri šolskem delu, kar nikakor ne sme biti, ali pa bodo vsakotedenski sestanki (enkrat politični, enkrat strokovni), posebno tam, kjer so otežkočeni, postali papirnati. Držimo se načela: Ne samo, kar mora, temveč, kar more, to mož storiti je dolžan. Kvaliteta pouka torej nikakor ne sme trpeti, zboljšujemo jo pa z neprestanim izpopolnjevanjem in s študijem, kolikor ga zmoremo. Ne smemo torej zaradi birokratskih napak opuščati tudi tisto, kar lahko storimo in postali bomo res v pravem pomenu besede močstri svojega poklica.

O delu podružnic ste slišali na svojih občnih zbiorih, ki so bili bolj ali manj dobro pripravljene. Sicer niso imeli povsod poročil po sektorjih, kakor bi to moralo biti, nekeje pa so se vodje sektorjev celo pohvalili z delom, ki ga je v glavnem opravil Okrajni odbor SPD.

Delo OO SPD tudi ni bilo tako, kakršno bi lahko bilo in napaka je bila storjena že pri konstituiranju odbora. Na vsak način morata biti predsednik in tajnik v neposredni bližini. Pri nas pa je bil izvoljeni tajnik iz Boštana, predsednik iz Krškega, in tako se je tajnik že na prvi seji odrekel svojih poslov, ki jih je samo formalno prevzel tov. Župevc, ki je bil pa že blaginjak. In tako sem moral vršiti predsedniške in glavne tajniške posle pa tudi posle nekaterih sektorjev, ker je na našem OLO že tako, da je treba vse v trenutku urediti in sem moral dostikrat kar iz razreda na reševanje teh poslov. In ti posli so jako raznovrstni: Zdej delaj sezname za preskrbo, pri tem

izvohaj, koliko otrok ima kdo doma, uganj, če se je ta in ta poročila in kakšno ime je dobila, pregledj napredovanja, nagrade, funkcijske, premijske in vse mogoče nagrade, dodatke za težka mesta itd., pojdi sedet v disciplinsko sodišče, kjer lahko tičis vse dopoldne zaradi neopolne in brezpredmetne prijave, pravilno razdeli dve delovni obleki med kurjače, pojdi na II. kongres v Zagreb, pa na razne občne zbornice in plenum v Ljubljano, bori se za točna in pravočasna poročila podružnic, pojdi na poverjeništvu za preskrbo, ker ta in ta ne dobiva živilske nakaznice, ker imajo doma posestvo, posreduje, da bi ta in ta še ostal na svojem službenem mestu, da bi oni še ostal v dosedanjem stanovanju, da bi temu paru ne vzeli gospodinske pomočnice, ki je že itak pri njih pol stoletja, posreduje, da bi dobila OF legitimacijo tovarišica, ki se ji tako zelo mudi k maši, čeprav je prišla v Krško zaradi svojega napredovanja, prosi za izredno nakaznico za ruhe tov., ki nima z možem kam leči, rešuj prosvetno delavko iz tovarne, obišči najtežje mesto, pojdi tudi v Novo mesto po 10 parov težkih čevljev in jih razdeli tako, da bodo vsi zadovoljni, pri čemer naj se noge ravnajo po čevljih, posreduje zdravljenje na morju in v gorah, čeprav je zavod za socialno zavarovanje za to poklican, vmes bodi vmesni člen za dostavljene urgenc, ki jih prejema podružnice, izterjaj naročnino za Popotnika, preskrbi za težka mesta mesne konserve, ki potem ležijo pol leta in še več na poverjeništvu, po možnosti preskrbi takoj vsakemu radio, sodeluj pri konsultacijah, zbiraš naročnike za »Prosvetnega delavca« in ga potem tudi še razprodaj, vodi evidenco za vsak prioritetni teden in delavno storilnostjo vseh prosvetnih delavcev v njem (štednje, matere in otroka...) in ker bi bilo morda vsega tega še premalo, pa da ne bi morda še sam kaj poskusil študirati, kar priporočaš drugim, zberi vse podatke o nagradah prosvetnih delavcev za ves čas po vojni, udeleži se vseh občnih zborov, obiskuj skupine, predvsem pa in nad vsem — preskrba, drva in neprestano godrnjanje, da pravi naš sindikat ničesar ne doseže in ne dobi. To navadno najbolj govorijo tiste tov., katerih može so v drugih sindikatih, ki tudi ničesar ne dobijo in ki bi hotele dobiti od našega sindikata preskrbo še za svoje može. (n. pr. drva).

Vse to pa opravlja seveda poleg svojega rednega dela in bodi vsem in ob vsakem času na razpolago.

Ker pa vse to delo tudi mora nekdo opravljati, sem ga pač bolj ali manj z veseljem delal, čeprav bi bilo osebno bolj zdravo in finančno boljše biti n. pr. funkcionar kakšnega športnega društva, kjer pri članstvu ni toliko godrnjanja, na obnem zboru pa precejšnja nagrada. — Toda pravi člani prosvetnega sindikata vemo, da sindikat ni samo preskrbovalni urad, temveč je to tudi organizacija delovnih ljudi, ki skrbi za boljše organizacijo dela, boljše in točnejšo povezavo in poživljeno vsebinsko delo za poglobitev vzgojnih in učnih uspehov in tudi — šola komunizma, nesebičnega dela za skupnost.

Kot takega moram pohvaliti tov. Demšarja Franceta kot svojega najboljšega sodelavca, na katerega sem se ob vsaki priliki in nepriliki lahko zanesel. — Delo je sedaj tudi mnogo lažje in uspešnejše, odkar je tesno sodelovanje s poverjeništvom za prosveto, kjer imamo v članih poverjeništvu, posebno v tov. Tomincu, za naše in šolske probleme razumevajočega človeka.

Glavno delo prosvetnega delavca je v šoli in za ocenjevanje in kontrolo tega prihajajo razne inšpekcije. Dostikrat člani potem po tihem ali polglasno godrnjajo, češ da so to in to dejstvo napačno prikazali. Od raznih inšpekcij in inštrukcij pričakujemo tovariškega nastopa, plodnega razgovora, primerne pouka in to po možnosti praktičnega prikaza, pa tudi prijaznega, vedrega obraza, ki naj nam vlija poguma v naši težki službi. Prepričan sem, da prikazovanje pozitivnih dejstev in pohvala pri prosvetnem delavcu več zaleže kakor graja.

Kadar je pa kaj narobe, se tudi v teh stvareh, toda s točnimi dejstvi, lahko obrnemo na sindikat, saj je sindikat tudi za to tu, da se ne godijo članstvu krivice; ne more pa seveda sindikat štiti malomarnosti v službi ali pa poučevanja in vzgoje na idealističnih osnovah, na neznanstvenih temeljih verovanja in mističizma, kakor tudi ne more predlagati za napredovanje članov, ki nimajo po uredbi predpisanega števila službenih let.

Izvenšolsko se večina pridno udeležuje, eni bolj na strokovnem drugi bolj na političnem polju; prav malo pa jih je, in to je tudi razumljivo, ki bi se tako na strokovnem kot tudi političnem in da bi pri tem še v redu vršili službo.

Vse 4 gimnazije so v vsem, kar morejo nuditi, vedno na razpolago, žal se pa nanje vse premalo obračate. Na brežiški gimnaziji so prevzeli po navodilih v »Prosv. delavcu« vodstvo strokovnih aktivov, priredili tudi tečaj za drugi del izpita, da je bil prav malenkosten obisk, na krški gimnaziji pa malo boljši dvodnevni za prvi del izpita. Pravi nerazumljivo je, kako morejo biti tečajniki brez vsakega izpita še 5. leto v učiteljski službi.

Izredni slušatelji VPS pridno študirajo in redno opravljajo izpite in če pomislimo, da vršijo to poleg svoje redne službe in še drugih obveznosti na šoli in izven nje, so to naši pravi udarniki in bi zaslužili ob diplomu vsaj primerno nagrado.

Poglavje zase so tudi učiteljice-matere, posebno v krajih, kjer ni jasi in DID-ov. Šola, dom, tečaj, študij vsake vrste, skrb za preskrbo — zlasti za obleko — vse to mora nujno uničiti še tako dobre živce. In kdor bi take učiteljice-matere hotel ocenjevati samo po njihovem izvenšolskem političnem udeleževanju, bi bil skrajno krivičen, nesocialen in bi s tem samo dokazoval, da ne razume cankarskih mater, da ne ve, da je materi poleg službe glavna družbena naloga, dati in vzgojiti ji dobrega, zdravega državljan! Do tega ima vso pravico in prvo dolžnost!

Dne 31. decembra 1949 smo imeli v vseh treh podružnicah 106 + 183 = 289 članov, ki se zbiramo v 31 grupah. Ob priliki občnih zborov so blaginjski poročali, da nekateri (zlasti v podružnici polit. delavcev) ne plačujejo članarine. Za take je treba uporabiti člen 22. Pravil Sindikata PDJ, ki pravi, da prestane biti član sindikata oni, ki, čeprav opominjan, ni plačal tri mesece članarine, kar ugotovi osnovna organizacija. (Mesečna blaginjska poročila!) Ob raznih sestankih in občnih zbiorih bi bilo želeli in bi omikan človek tudi pričakoval od prosvetnih delavcev vsaj takšno disciplino, kakršno zahtevamo od svojih otrok ob koncu ure. No, v tem oziru se bomo morali še zelo, zelo poboljšati.

Da bi imel vsaj v nekaterih zadevah točnejši pregled, sem napravil abecedni seznam vseh šolskih prosvetnih delavcev našega okraja. Iz tega so razvidni rojstni podatki, družinsko stanje, število in starost otrok, službeno mesto in število službenih mest (kjer ima rekord tov. Bonča, ki je že 15 krat menjal mesto — seveda ne vedno po svoji želji), dalje, kdaj je kdo prvič nastopil službo in koliko znašajo sedanj njegovi prejemki in drugi dodatki. Ti podatki, ki sem jih prav težko spravil skupaj, so sicer še ne popolni zlasti za mlajše, ki nimajo Stariških listov, pa tudi za tiste starejše, ki niso hoteli izpolniti pred 2 letoma razposlanih kartonov. Vse to mi je dalo tudi veliko dela in spada gotovo v kakšen drug sektor dela, toda, ker je bilo to nujno potrebno, sem ga pač moral opraviti.



## Dr. FRANCE KIDRIČ — 70 LETNIK

23. marca 1950 je obhajal svojo 70. letnico dr. France Kidrič, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Pred 70. leti je bil tega dne leta 1880 rojen v Radanski vasi pri Rogaschi Slatini. Gimnazijo je končal v Mariboru, na Dunaju pa je študiral slavistiko. Na dunajski univerzi se je habilitiral za slovensko filologijo in je bil leta 1920 imenovan na univerzi v Ljubljani rednim profesorjem starejših slovenskih književnosti s posebnim ozirom na slovensko.

Obširen članek bi morali pisati, ako bi hoteli le v malem naštet delo Kidriča, profesorja-pedagoga, ki je vzgojil na ljubljanski univerzi vrsto znanstvenih delavcev slavistov, ki so danes kot taki že široko znani. Z daljšimi ali krajšimi razpravami, članki in zapiski je sodeloval v revijah, kjer se je pokazala potreba ali pa se je njemu samemu za to zdela potreba. O tem govorijo slovenske znanstvene revije »Časopis za slov. jezik, književnost in zgodovino«, »Časopis za zgodovino in narodopisje«, »Carniolia«, »Zbornik za

umetnostno zgodovino«, »Veda«, še prej »Naši zapiski«, »Ljubljanski zvon« — da omenimo le nekatere najvažnejše. Zvest sotrudnik je bil »Slov. biograf. leksikonu«, St. Stanovjeviču »Jugoslav. enciklopediji« in raznim drugim slovenskim in slovanskim znanstvenim časopisom. Vse te razprave so polne vere v bodočnost.

Bibliografija Kidričevih del je izredno bogata. Od vsega pa naj omenimo vsaj dve obširni, znanstveno globoko zasnovani in do vseh potankosti obdelani ter v njegovem svojstvenem slogu skoro poljudno pisani deli: »Zgodovina slovenskega slovstva — Od začetka do Zoisove smrti«, ki je izhajala pri Slov. Matici v letih 1929—1938, ter dve knjigi »Prešeren« (I. Pesnitve, pisma, II. Biografija 1800—1838), ki sta izšli v l. 1936 in 1938.

Prosvetni delavci želimo našemu jubilaru ob njegovi 70. letnici, da nadaljuje svoje delo in da dá iz svoje bogate znanstvene zakladnice slovenski kulturi še mnogo sadov svojega znanstvenega prizadevanja.

P. F.

## Z občnega zbora sind. podružnice na gimnaziji v Kranju

Sindikalna podružnica SPD na I. in II. gimnaziji v Kranju je dne 15. februarja 1950 podala na občnem zboru pred polnoštevilno zbranimi člani izčrpano sliko svojega dela v preteklem poslovnem letu, zlasti še na kulturno-prosvetnem sektorju pri ideološko-politični vzgoji članstva.

Največ naporov in truda je bilo vloženo v ideološko-politični študij, ki ga do nedavna v našem kolektivu skoraj ni bilo. Po prizadevanju novega referenta tov. Stanka Bunca je bilo delo načrtno organizirano. Uvedli so se redni vsakotedenski študijski sestanki, na katerih je bilo predelano vse predpisano študijsko gradivo in še marsikaj drugega, kakor organizacija KOZ v Arji vasi, odnos vzgojitelja do mladine i. dr. Na podlagi tega sistematičnega študija in diskusij na 21 sestankih se je med članstvom ideološko-politična raven močno dvignila in poglobila. Konsultacije, ki so se jih udeležili vsi člani, so pokazale uspeh tega načrtnega dela in ugotovile, da je naš kolektiv eden od najboljših v kranjskem okraju ter bil v pomoč in zgled drugim podružnicam. Vse opravljeno delo kaže, da se naše članstvo zaveda svoje naloge pri graditvi socializma, da skuša na vse načine dvigniti idejnost in znanstvenost pouka ter uporabiti vsako priliko, da še tesneje poveže šolo z novo stvarnostjo.

Z dopisništvom so se ukvarjali štirje člani in objavili prispevke v »Gorenjskem glasu«. Za ta list opravljajo naši člani jezikovne korekture.

Kulturno-umetniško so se člani udeleževali pri pevskem zboru SKUD-a »France Prešeren«, kjer so dobili trije člani brnaste značke, nadalje v šahu in fizikulturi. Nešteto delovnih ur je naše članstvo darovalo prireditvam in proslavam po šolah, ustanovah, tovarnah in podjetjih, pa tudi v gledališču in Ljudski univerzi, kjer so nastopali s predavanji in govori ter solističnimi pevskimi nastopi.

V množičnih organizacijah so se člani udeleževali kulturno-politič-

no, podpirali delo OF na terenu, nešteto delovnih ur potrošili pri KLO, pomagali pri popisovanju potrošnikov zagotovljene preskrbe, pri sestavljanju okrajne statistike šolstva, pri izvedbi volitev kot člani volivnih komisij. Z nasveti in aktivnim sodelovanjem so podpirali LMS in pionirsko organizacijo, imeli z zastopniki LMS poseben sestanek o pereh politično-vzgojnih zadevah, podpirali predvojaško vzgojo. Z daljšimi poučnimi ekskurzijami po vsej Jugoslaviji, v Istro, Dalmacijo in klasično Dolenjsko so seznanjali mladino s socialistično graditvijo naše domovine. Posamezni člani so sodelovali v okrajnem odboru SPD in Ljudski prosveti.

Velikansko učno in vzgojno delo so opravili naši člani izven matičnega zavoda s prostovoljnimi poučevanjem, saj večina pouka splošno izobraževalnih predmetov na vseh srednjih in nižjih strokovnih šolah in tečajih pa tudi v seminarjih in izobraževalnih tečajih leži na rameh našega aktiva, tako na DIT, ET, VDG, Oficirskih tečajih, Pedagoškem tečaju, na obeh industrijskih šolah v »Iskri«, pri Toplovodu, Projektu, na šoli za učence v gospodarstvu na Primorskem itd.

Za strokovni dvig našega učnega aktiva ima temeljno vlogo petero strokovnih aktivov, ki so bili ustanovljeni meseca aprila. Na treh skupnih in petih ločenih sestankih je bilo najprej predelano vprašanje idejnosti in znanstvenosti pri pouku, nato pa vrsta pereh strokovnih, učnih metodičnih in vzgojnih zadev, posebej še koordinacija pouka in redovanja. Člani so se živo zanimali, skupno rešili marsikatero vprašanje in izdelali nekaj učnih pripomočkov. Tov. Kocijan in Kalan sta napravila s pomočjo dijakov več stenskih tabel, risb in tehnoloških slik, tov. Bunc je sestavil skripta »Ideološki uvod v slovensko književnost« in pripravila »Pregled slovenske književnosti 20. stol.«, tov. Ravnikar pa izdeluje stenski literarni zemljevid in stensko karto slovenskih narečij. Strokovni aktivni so

Končno naj omenim nekaj uspehov sindikata, da bodo videli tudi oni, ki pravijo, da sindikat ničesar ne doseže, da imajo tudi oni od njega že veliko koristi. Plače so se zboljšale, napredovanja uredila bolj kot pri drugih strokah, uredile so se vse mogoče doklade, uredila se je preskrba z živili, kurjavo in stanovanjem. Res hočejo nekateri distribucijski organi (n. pr. OMA Krško) to izigravati na ta način, da nam dostavljajo n. pr. tudi sveža jelševa drva, ki jih vidiš lahko samo na šolskem dvorišču in nikjer drugje v Krškem, toda to so lokalni nerazumevajoči funkcionarji ustanove, ki verjetno ne morejo trpeti prosvetnega delavca (še iz svoje osnovne šole, ki so jo morda s težavo ali je pa morda sploh niso dovršili). S takim pojmovanjem uredb bo imel sindikat seveda še vedno sicer nepotrebnega posla. Še vedno bomo imeli skrb za zboljšanje materialnega položaja, za zboljšanje rodbinskih doklad, za znižanje števila službenih let, potrebnih za pokojnino materam itd. in vse to nam bo naša socialistična domovina skladno s svojim gospodarskim razvojem tudi dala, kakor je tudi do sedaj prisluhnila našim upravičenim zahtevam in potrebam. Seveda pa bomo lahko zahtevali zboljšanje svojega položaja le tedaj, če bomo tudi mi dali vse od sebe, če bomo tudi mi zboljšali svoje šolske in prosvetne ter družbeno izvenšolsko udejstvovanje in tako še z večjo vneto doprinali pri izgradnji socializma pri nas in to predvsem za uresničenje socialistične kulture in novega socialističnega človeka.

na skupnem sestanku sprejeli in poslali naslednje zahteve:

1. Izdajo naj se čimprej vsi potrebni učbeniki, posebej še za zgodovino književnosti, in to ne prevodi, marveč domača dela.

2. Izda naj se čimprej ideološka in strokovna literatura kot pomožno slovstvo za učiteljstvo.

3. Odpravijo naj se iz učbenikov napake in pomanjklivosti.

4. Dijaštvo in učiteljstvo naj se da na razpolago zadosti papirja, zvezkov in drugih potrebščin.

5. Opravljanje korektur pismenih šolskih nalog naj bo honorirano.

6. Učni honorar na srednjih in nižjih strokovnih šolah in tečajih naj se zviša na maksimum.

7. V Kranju naj se v Prešernovem letu ustanovi študijska knjižnica.

Preobremenitev z delom je skoraj povsem onemogočala vsako samostojno umetniško in znanstveno ustvarjalno delo. Kljub temu so ustvarjali v slikarstvu tov. Ravnikar, v glasbi tov. Zeleznik, v znanstveni pripravi tov. dr. Zontar, pri nabiranju gradiva za Slovenski prapopis pa tov. Bunc.

Opravljen prostovoljno delo našega aktiva se ne da izraziti številčno, ker se ni vodila potrebna evidenca in ker so člani pri navajanju potrošenih delovnih ur zelo skromni. Kljub temu je zabeleženih 2754 ur.

Kulturno-prosvetno delo je bilo uspešno, se lepo razvijalo in je dobilo trdno podlago za nadaljnji razvoj. V vsej svoji vsestranosti je izredno veliko pripomoglo k dvigu kulture v našem mestu, še prav posebej s proslavami v Prešernovem letu, ki imajo svoje središče v Kranju.

Delo je pospeševala predvsem zavest dolžnosti do skupnega dela in velika požrtvovalnost, pri čemer je marsikdo zapostavljal svoje osebne interese za blagor skupnosti. Veliko več pa je bilo ovir, ki so obseg in kvaliteto našega dela močno kazile: preobremenitev zlasti najdelavnejših tovarišev s šolskim in izvenšolskim delom — posamezniki so bili zaposleni od 10 do 16 ur dnevno, kar jih telesno in duševno izčrpa in utruja ter vodi do hudih obolenj; odmiikanje nekaterih članov od sindikalnega dela, zelo velika aktivnost pa v kritiki; pomanjkanje časa za individualno ideološko in znanstveno izobrazbo kakor tudi za pripravo za kvaliteto delo; pomanjkanje knjižnih virov za študij; premajhno zanimanje za prevzemanje referatov in poseganje v diskusijo; sprememba in zakasnela dostava študijskega programa; nerazumljiva štednja s priznanjem, pohvalo in nagradami za osebno prizadevanje in dosežni uspeh; vsakodnevna mučna skrb za materialno življenje, kar zahteva izgubo dragocenega časa in vrsto poti; pomanjkanje stanovanj ter kuriva za ogrevanje prostorov. Med pomanjkljivostmi pa moramo navesti predvsem nezadostno vodstvo evidence nad opravljenim prostovoljnimi delom ter neenakomerno zaposlitev članstva.

Poročila drugih sektorjev so pokazala veliko dela, a malo uspehov. Posebne neuspehe je dosegel odbor v stanovanjskem vprašanju (ena tovarišica je bila deložirana, ena družina stanuje v šolskem kabinetu, šest tovarišev biva izven službenega kraja), v preskrbi s kurivom in tekstilom, v prioritetni preskrbi z živili, v napredovanju. Navajajo se objektivni vzroki.

Nato je podal ravnatelj tov. Mohor temeljito poročilo o resoluciji III. plenarnega zasedanja CK KPJ o nalogah šolstva, poudarjajoč, da so naše težnje našle odziv na najvišjem mestu, in prikazujoč, katere najvažnejše naloge nas čakajo. Po kratki debati in izvolitvi novega odbora je bila ob splošnem odobravanju sprejeta naslednja resolucija:

### Sklepi in predlogi občnega zbora

#### A. Sklepi občnega zbora glede študija in strokovnih aktivov.

1. Podružnica bo po svojih strokovnih aktivih, ki jih bomo po možnosti razširili na vse gimnazije in sedemletke v okraju, še nadalje predlagala spremembe in izboljšave učnih načrtov v smislu resolucije CK KPJ o šolstvu.

2. Še bolj se bomo potrudili, da dvignemo kvaliteto in znanstvenost pouka in s tem dosežemo boljše uspehe pri pouku in vzgoji zaupane mladine. Pri tem bodo igrali glavno vlogo zopet strokovni aktivni, kjer bomo obravnavali razna aktualna vprašanja in s tem dvigali strokovno raven naših članov. Članom, ki še nimajo strokovnega izpita, bomo nudili vso možno pomoč in podporo.

3. Študijski plan, ki ga je objavil »Prosvetni delavec«, bomo temeljito predelali, da se bomo ideološko dvignili.

4. Mladinski in pionirski organizaciji bomo po razredih in v celoti nudili vso pomoč in z njihovim komitejem mesečno pretresali aktualne zadeve.

5. S predavanji in navodili bomo podpirali delo krožkov in kluba Ljudske tehnike na gimnaziji.

## Petdeset let Toneta Seliškarija

Tone Seliškar je star petdeset let.

Po razgibanosti, delavnosti in mladostnosti bi mu jih ne prisodil. Vendar je od 1. aprila 1900, ko se je rodil v Ljubljani na Tržaški cesti, že preteklo pet desetletij. Iz proletarskega okolja Tržaške ceste, ob materi delavki in očetu železničarju in strojevodji je zrasel v naprednega študenta. Končal je učiteljske po svetovni vojni, učiteljval v Dramljah, v Prežinu nad Storami, v Trbovljah, v Reki nad Laškem, v Cerkljah ob Krki in naposled v Ljubljani. Med vojno je bil v partizanih, se boril, pisal in urejeval liste, po vojni pa je urednik Delavske enotnosti.

Pisal je že na učiteljski. Pravi izraz so mu pa dale Trbovlje iz prvih povojnih let s svojo revolucionarnostjo in močno aktivnostjo organiziranega delavskega razreda. Na njegove pesmi o Trbovljah je postala pozorna vsa slovenska javnost. Pesniška zbirka »Trbovlje«, ki je izšla leta 1921 je bila toplo sprejeta. Ze zgodaj pa je začel pisati tudi prozo. Poleg povesti in romanov iz delavskega in meščanskega življenja (»Nasedli brod«, »Hisa brez oken«, »Roke Andreja Podlipnika«, »Tržaška cesta, knjiga partizanskih reportaž »Zmagali bomo«) je treba posebno poudariti Seliškarijeve zasluge za slovensko mladinsko književnost.

»Njegov Rudi«, ki ga je izdala Mladinska matica, je pretrgal z zlagano pravljicnostjo in mehkočnostjo.

6. V množičnih organizacijah, predvsem na vasi, bodo naši člani opravili 10 poljudnih in političnih predavanj.

7. Volitev v zvezno skupščino se bomo v jutranjih urah udeležili 100-odstotno.

#### B. Predlogi občnega zbora

Glede na to, da marsikateri prosvetni delavec opravlja tedensko tudi nad 50 ur svojega učnega dela, vstaveš še drugo njegovo poklicno delo pa do 16 ur dnevno:

da po naravi svojega umskega dela ne more biti razglašen ne za udarnika ne za racionalizatorja ne novatorja, čeprav opravlja v svoji službi delo za dva delavca in dasi ne vložil v svoje delo nič manj napore kakor tovarniški ročni delavec;

da pri preskrbi z živili, industrijskim blagom in drugimi potrošniškimi predmeti ne uživa nobenih prednostnih nakupov, čeprav bi to nujno zaslužil, ker je sprico celodnevne zaposlitve, često moža in žene, prisiljen izgubljati mnogo svojega dragocenega časa z neplodnim čakanjem pred poslovalnicami, s trpko zavestjo v srcu, da ima po dosedanjih skušnjah največ možnosti za nakup ravno tisti človek, ki najbolj razpolaga s prostim časom; da uživajo boljše in rednejše zagotovljeno preskrbo ljudje z enakim ali celo manjšim delovnim učinkom in naporom;

glede na našeta dejstva in na podlagi resolucije III. plenarnega zasedanja CK KPJ z načeli o razbremenitvi učiteljstva in o preskrbi učiteljstva ter njihovega nagrajanja in napredovanja **dajemo tele konkretne predloge:**

#### Glede preskrbe:

1. Uredba o pravici vaškega učiteljstva do brezplačnega stanovanja in kuriva naj se raztegne tudi na vse mestno učiteljstvo, saj je stanovanjska kriza ravno v mestih najhujša, vprašanje nabave kuriva pa nič manj moreče.

2. Odločba o preskrbi prosvetnih delavcev na vasi naj se razširi tudi na mestno učiteljstvo, saj pride prosvetni delavec, ki je ves dan zaposlen, tudi v mestu dan za dnem v nemogočo položaj za nakup potrošniških predmetov. Ker se blago navadno deli v času, ko je prosvetni delavec v šoli ali na predavanju in nikakor ne utegne čakati pred poslovalnico in tako nerentabilno trošiti svoj dragoceni čas, potem pa je prisiljen kupovati po nedosegljivih cenah.

3. V mestu Kranju naj se takoj ustanovi poseben okrajni magazin za preskrbo z živili, industrijskim blagom in drugimi potrošniškimi predmeti za vse učiteljsko našega okraja, in da ima ta magazin stalno na razpolago zadostne količine potrebnega blaga, ne pa kakor doslej doleteni okrajni magazin le prazne police oz. na njih napis: Za tovarno Iskro.

4. Prizna in izda naj se vsem prosvetnim delavcem živilska in industrijska karta za težke delavce, t.j. R-1.

5. Prosvetnim delavcem naj se da prednostna pravica do nakupa najpotrebnejših predmetov, mogoče s posebno sindikalno nakaznico: za žarnice, brivsko milo, klot za delovne obleke, zobne ščetke, knjige itd.

6. Podružnica naj vnovič intervenira za člane, ki še nimajo primernega stanovanja.

jo naše mladinske književnosti, po telnj je za sabo mladino in odrasle. Doslej je izšel v treh ponatisih, dokaz, da je tudi danes še dober in krepak. Se bolj je prevzela mladino »Bratovščina sinjega galeba«, ki je bila prevedena in izdana že štirikrat ali petkrat. Potem sta nam iz časov Mlaniske matice poznani še siroti »Janko in Metka«. Med narodno osvobodilno borbo pa je Seliškar vztrajno pripravljaval in pisal tam ob Kolpi in na pohodih nove tekste. Doslej je po osvoboditvi izdal dve knjigi, »Tovariša« in »Mule«. Če bi današnje desetletnike vprašal za knjigo, ki jim je najbolj všeč, bi se večina odločila za eno izmed teh dveh. In res, če bi Seliškar ne napisal drugega kot »Mule«, bi bilo že to dovolj. Globoko dejanje, zdravi humor in partizanski optimizem napravita na mladega človeka krepak vtis. »Mule« in »Tovariši« sta že prevedeni na tuje jezike. Letos nam piše Seliškar novo zbirko iz partizanskega življenja, spet zgodbe o živilih, zgodbe o Volku Pogoltniku.

Če vzameš v roke Cicibana in Pionirja, najdeš v vsakem letniku tudi Seliškarija, najdeš ga v drugih časopisih, piše članke, predava in govori, živi sredi življenja, vidi rast vsega, vidi spreminjanje in mogočna dela.

Zato mu ob njegovi petdesetletnici želimo še zdravja, nam pa njegovih novih knjig, novih krepkih del iz težkih preteklih dni, iz zmagovitih časov in iz sedanje stvarnosti.

#### Glede delovnih odnosov

1. Preneha naj zapostavljanje prosvetnih delavcev pri preskrbi, stanovanju in kurivu, nagrajevanju in napredovanju.

2. Odpravi naj se podcenjevanje umskega dela v primeri z ročnim, zakaj tudi umsko delo človeka fizično izčrpa, od tod tako pogosta obolenja naših članov proti koncu šolskega leta.

3. Spremeni naj se dosedanj način vrednotenja prosvetnega dela, ki ga nekateri ocenjujejo za neproduktivno delo in ga tudi ne štejejo v prostovoljno delo, ker se ne zavedajo, da je ravno prosvetni delavec tisti mogočni oblikovalec zavestnega in kvalificiranega graditelja našega socializma. Ne samo prostovoljno šolsko in izvenšolsko izobraževalno delo, marveč tudi vse delo v kolonijah, šolskih kuhinjah, pri množičnih predavanjih, v knjižnicah, v SKUD-ih, pri vajah za nastope in koncerte naj se registrira kot prostovoljno delo in šteje za enakovredno fizičnemu delu.

3. Sindikalna podružnica naj vodi stalno evidenco prostovoljnega, plačanega in neplačanega dela vseh svojih članov, obenem naj regulira zaposlenost in odpravi preobremenjenost posameznikov.

4. OO SPD naj skrbijo za racionalno porazdelitev naših kadrov, t. j. da bi nekatera dela od stalno zaposlenih tovarišev prevzeli manj zaposleni (n. pr. razna množična predavanja na proslavah).

6. Odpravi naj se preobremenjenost s prekomerno zaposlitvijo, ki ima nujno zelo težke posledice za strokovno delo, onemogoča pripravo za šolo, uničuje kvaliteto storjenega dela, vodi v obrtniški način opravljanja poklicnega umskega dela, preprečuje osebno ideološko in strokovno nadaljevanje izobraževanje, škoduje zdravju, povzroča duševno in fizično utrujenost ter ubija polet.

7. Za dvig produktivnosti, kvalitete in ustvarjalnega dela naj se tudi prosvetnim delavcem prizna naslov udarnika z vsemi prednostmi, ki jih uživajo udarniki. Prav tako naj se tudi prosvetni delavci razlagajo za vzorne delavce in naj se jim podeljujejo odlikovanja za delo.

8. Nagrade naj se podeljujejo v večji meri kot doslej, zakaj med prosvetnimi delavci je nekaj tihih in skromnih, a po osebnosti in učinku dela tako vzornih delavcev, da jih nikakor ne bi smeli prezreti in jih prepuščati malodušju.

9. Pospeši naj se redno in pravilno napredovanje.

10. Honorar za pouk na srednjih in nižjih strokovnih šolah in tečajih naj se zviša.

11. Opravljanje korektur šolskih pismenih nalog naj se honorira posebej.

12. Priznajo naj se posebni dodatki, ki naj se izplačujejo mesečno, kakor to določa uredba.

#### Razno

1. Distribucija novih knjig ne zadovoljuje, ker pride v Kranj premalo izvodov, tako da često strokovnjak ne dobi potrebne knjige (zgodovinar, slavist).

2. Novi Slovenski pravopis naj bi prejel v prvi vrsti vsi prosvetni delavci, saj jim je pri njihovem poklicnem delu vsak dan potreben.

3. Dvigne naj se raven naših šolskih proslav.

4. »Gorenjski glas« naj bi odprl reden prostor za kulturno-prosvetno delo (za gledališče, tečaje, knjižnice itd.).

Poročanje je naša akutna bolezen in dokler nimamo tega urejenega, ne moremo izkazati svoje prave dejavnosti. Okrajni odbor SPD ima na razpolago za vodje sektorjev dovolj denarnih sredstev in papirja, pa bi lahko vsak sektor izvedel svojo točno statistiko in v bodoče naj bi oni, ki bodo izvoljeni v posamezne sektorje, napravili v tem oziru tako, kakor bo najbolje. To ni birokratizem, če hočemo svoje delo, svojo preskrbo in druge probleme prikazati tako, kakor so resnično na terenu. Odbor mora n. pr. vedeti kako poteka preskrba, kako stanovanja in stanarina, kurjava, ker sicer ne more vedeti in poročati, kje se drži uredb, ki so prav zato izdane, da prosvetni delavec ne bo izgubljal dragocenega časa s tekanjem za vsakdanjimi potrebščinami in da bo po vaseh neodvisen od posameznih gospodarjev. Tudi o našem šolskem in izvenšolskem delu je evidenca slaba; upamo pa, da se bo sedaj tudi v našem okraju našel pismen prosvetni delavec, ki bo kaj napisal v naše 14 dnevno glasilo »Prosvetni delavec«. Kaj vse spada v posamezne sektorje dela, lahko razvidimo iz zapisnika občnega zbora Republiškega odbora (Priloga Popotnika k številkam 8—9—10).

Skrb za prosvetni naraščaj naj bo v prvi vrsti pred očmi vseh, ki usmerjamo v poklice. Iz nižjih gimnazij in sedemletk naj bi šli najboljše dijaki na učiteljske, ker le tako bomo dobili dobre pomočnike in dobre naslednike in če si morda sam nezadovoljen v prosvetni službi, vedi, da brez prosvete ni niti civilizacije niti kulture in da je izobrazba paroda — stebel socializma.



# Ravnateljevi in profesorski administrativni posli

Ravnatelj gimnazije je odgovoren za vse pedagoško delo na srednji šoli, obenem pa mu pripada še težka naloga uprave in administracije. Pri današnjem stanju je skoraj nemogoče od enega človeka zahtevati, da bi kljub vsestranski podpori profesorskega zbora zmožal vse naloge, ki se mu nalagajo. Skrb za strokovni in ideološki dvig pouka, za vzgojno delo z mladino, ki sta osnovna problema današnje šole, zahtevata cellega človeka. Sama tehnična stran pouka, supleture, urejevanje urnika itd. pa tudi zahteva mnogo časa. Ravnatelj je glavna naloga pa naj bi bila predvsem kontrola pouka. Sama kontrola brez primernega pojasnjevanja in brez direktne sodelovanja z vsakim učiteljem posebej in končno tudi z učenci, ni prava kontrola, kajti ob odkrivanju napak je treba dajati učiteljem navodila, kako bi se mogla učna ura bolje zgraditi, kako bi se dalo kako poglavje ideološko bolje obdelati, kateri metodski prijem bi bili potrebni, da bi si učenci predelovali snov bolje prisvojili itd. Zato bi snov pouka stalno hospitirati, po vsaki hospitaciji pa obširno diskutirati s predmetnim učiteljem, v razgovoru spoznavati raven njegovega strokovnega in ideološkega izpopolnjevanja in podrobno analizirati celotno učno uro. Kmalu po takem razgovoru bi se moral zopet zglasiti pri istem učitelju in pregledati, če se teh navodil drži in ali je njegov uspeh boljši. Na ta način bi se mogla kvaliteta pouka znatno dvigniti, vse delo na šoli pa poizvedati. — Često pa bi moral ravnatelj imeti razgovore tudi s posameznimi dijaki in s celimi razredi, se pri učencih zanimati za njihovo delo in uspeh, za težave, ki jih imajo pri svojem vsakdanjem delu, za njihovo materialno stanje, za njihove želje in težnje, spoznavati bi moral, kako mlad človek gleda v svojo in našo skupno bodočnost, pomagati vsakomur pri izbiri poklica, priprejati jih, svetovati jim in jih grajati, skratka ravnatelj bi moral vsaj enkrat v šolskem letu govoriti z vsakim učencem individualno in večkrat letno z vsemi učenci posameznih oddelkov.

Le ob takem delu bi postal ravnatelj na zavodu vsestranski vzgojitelj in učitelj, avtoriteta in pomoč vsakomur. Za tako delo pa bi bilo potrebnih mnogo priprav, mnogo konferenc in delovnih sestankov. Ravnatelj bi se moral nenehno poglabljati v učne načrte vseh predmetov, preštudirati vse učbenike in biti v vsaki stroki podkovan, kajti le v tem primeru bi moglo biti njegovo delo uspešno.

Poleg rednega in sistematičnega sodelovanja z učiteljskim zborom in učenci pa bi bila ena od najvažnejših ravnateljevih dolžnosti sodelovanje s starši in z mladinsko ter pionirsko organizacijo. Tudi v tem pogledu bi morala biti vsa iniciativa v rokah ravnatelja. Pogostejši in dobro pripravljene roditeljske sestanke bi močno vplivali na pravilno razumevanje naših šolskih problemov, vodili starše k pravilni vzgoji otrok doma, jih zbliževali s šolo in jih navajali na tesno sodelovanje, s čimer bi bila odstranjena marsikatera ovira pri našem vzgojnem delu.

Kar naj bo ravnatelj za ves zavod, bi moral biti vsak razrednik za svoj razred. Pogostejši bi se morali sestajati razredni učiteljski zbori in prediskutirati vse podrobnosti dela v razredu, osvetliti vsakega posameznega učenca z vseh strani, se zanimati za uspeh in napredek kot tudi za materialno stanje vsakega poedina, skupno iskati novih poti za boljše kvaliteto pouka in za večje znanje itd.

Kako pa je v naši praksi in v čem so glavne težave in ovire, da temu ni tako, kot bi bilo želeli?

1. Vsi člani profesorskega zbora z ravnateljem na čelu so preobremenjeni tako z rednim, kot z izrednim delom. 24 ur tedenskega pouka pomeni vsaj še 24 ur tedenske priprave. Ker pa imajo mnogi tovariši še poleg rednega pouka tedensko 18 do 26 ur na drugih zavodih in raznih tečajih in ker to delo tudi zahteva priprave, je neobhodno, da pri tem trpi pouk na eni in na drugi strani. — Korektura nalog.

2. Materialna preskrba prosvetnih delavcev je v Mariboru vse prej kot zadovoljiva. Posebno prizadete so še tovarišice, ki jih poleg vsega ostalega teži še skrb za družino in dom. Ure in ure je treba čakati, da si nakupi najpotrebnejše. Ni torej čudno, če se v odmorih v profesor-skih zbornicah več govori o tem, kje bi se moglo nabaviti to in ono, kako je kdo uspel najti kak pribojšek itd., ko pa o tem, kako je komu uspelo v razredu, kaj je in kaj bo obravnaval pri pouku, kaj se dogaja doma in izven naše domovine, kaj je kdo novega in važnega čital itd. So sicer tudi taki pogovori, toda so vedno redkejši in vedno bolj jih dušijo vprašanja preskrbe, tožbe nad raznimi napakami in nepravilnostmi, ki so žal tako pogoste, vedno bolj se opaža med člani učiteljskih zborov nervoznost, nestrpnost in izmučenost. Znaki vidnega pešanja predvsem pri nekaterih starejših

tovariših postajajo proti koncu šolskega leta vedno bolj občutni in ravnatelju ni lahko nalagati takim ljudem vedno novih in novih nalog.

3. K vsemu temu pa se pridružujejo še dolžnosti, ki jih mora ravnatelj in profesorski zbor prav po nepotrebnem opravljati in to iz dneva v dan v večji meri. To so najrazličnejše administrativne in birokratske dolžnosti, katerih potrebo si sicer v neki meri lahko tolmačimo in jo pravilno tudi drugim razlagamo, čisto pa vse to preobliko administrativno delo duši ravnatelja z zborom vred in gre na račun pouka.

a) Ravnatelj mora skrbeti za poslopje, za vse šolske nabavke in na nešteto drugih malenkosti. Njegova skrb je, da bodo učilnice čiste, da bo pravočasno nabavil metle in protiprašno olje, da ne bodo ostali profesorji brez krede in učenci brez zvezkov, knjig in svinčnikov, da bodo profesorji in služitelji dobili pravočasno in v redu plačo, da bodo pravočasno razdeljene živilske nakaznice itd. Učilnice so umazane in brez stekel, stranišča pokvarjena, kljuke polomljene, pohištvo razmajano, ravnatelj pa, ki mora vedeti, da taki prostori prav nič ugodno ne vplivajo na učenje, naj si tare glavo, kako bo primerno izkoristil že itak male kredite, da v minimalnem času nabavi in popravi najpotrebnejše ter pravočasno vse to obračuna. Nešteto krat smo prosili, da se šolam daje od njihovih kreditov večje postavke v času počitnic, ne pa ob koncu proračunskega leta, ko popravila v šolah niso možna in bi ovirala pouk, toda do danes nismo našli razumevanja.

b) Mnogo je bilo do danes ravnateljskih konferenc in najrazličnejših sestankov, kjer smo obravnavali vzgojne in ideološke probleme in mnoge od teh konferenc so bile plodne ter doprinele veliko k izboljšanju pouka. Konference pa, na kateri bi se obravnavala gospodarska in materialna stran naših šol, ki je prav tako važna za reden potek pouka, pa kljub čisto izraženim željam, do danes nismo imeli še nobene. Izdelali smo že mnogo predlogov za izboljšanje tega perečega vprašanja, ki jemlje ravnateljem tako dragocen čas in jih ovira pri izvrševanju osnovnih t. j. pedagoških nalog, toda mesto izboljšanja se iz dneva v dan bolj dušimo v upravnih skrbih in problemih, kar vse gre na škodo pouka. Mesto, da bi se posvečali delu v razredih, lovimmo okoli raznih podjetij račune in urejamo finančne zadeve, podpisujemo skladovnice računov in računčkov, naročnice, stotine živilskih nakaznic, zbiramo denar za različne predmete, ki jih učenci dobijo preko uprave šole, izdajamo različna potrdila in neprestano delamo neke spiske.

Slično kot ravnateljem se godi tudi razrednikom, kajti večina teh poslov mora iti preko njih in tako se tov. razredniki čisto pritožujejo, koliko časa izgubijo z razredniškimi posli.

c) Vsej preobilni administraciji bi se mogli izogniti na enostaven način, če bi se namreč osnovali pri poverjeništvu za prosveto MLO ekonomat. Šolam v tem primeru krediti skoraj ne bi bili več potrebni, poverjeništvu pa bi namesto 30 malih računov izplačalo le en sam račun, ki bi se sicer glasil na večjo vsoto, administrativni postopek pa bi bil le enkraten. Sedaj n. pr. poverjeništvu razpisuje kredite, dobiva pa od posameznih šol male račune in mora izplačevati vsakega posebej. Z druge strani bi se tudi vse potreben material mogel mnogo lažje nabavljati v mnogo večjih količinah. kar bi stroške pocenilo, šole pa bi se mesto iskanja po raznih trgovinah obračale za material v centralni magazini. Dve administrativne moči bi tako na enostaven način razbremenile vse upravljelje osnovnih šol ravnatelje gimnazij in vodje ostalih prosvetnih ustanov. Ze zdavnaj smo dali tak predlog, a se do danes ni mogel realizirati.

d) V zadnjem času so šole morale prevzeti tudi vse posle papirnic, kar naše delo najbolj obremenjuje. Vse šolske potrebščine dobijo učenci samo preko šol, kar je pri pomanjkanju materiala razumljivo. Način take distribucije pa je popolnoma zgrešen in le obremenjuje šole. Osnovna napaka je v tem, da morajo šole za knjige in zvezke, ki jih tako dobijo, plačati vnaprej in se zaradi tega neprestano zbira denar v razredih. Nabe papirnice so v tem pogledu postale »prodajalne na debelo« in z vsi svojo neprijaznostjo kažejo njihovi uslužbenci, da se zavedajo, da nas je potreba privedla do takega načina poslovanja. Pri velikih količinah materiala, ki ga včasih mora šola na ta način prevzeti, se čisto dogaja, da ni mogoče prešteti vseh kosov in ko se to razdeljuje učencem, šole opazimo, da manjkajo v kakem zavrtu po 2 do 3 komadi. Kdo naj potem plača stroške za ta primanjkljaj? Ravnatelj! Ravnatelj razdeli zvezke razrednikom ali pa učencem, ki so za to določeni, zbira denar itd. ali pa mora s tem poslom obremeniti enega ali

več profesorjev. Čemu so potem še uslužbenci v papirnicah? — Dokler ni dovolj šolskih potrebščin in je potrebno te omejeno razdeljevati, naj bi se uvedel sistem kart ali nakaznic, ki bi jih učenci dobili enkrat letno ali pa ob vsakem kontingentu sproti in naj bi na te nakaznice prejimali material v knjigarnah ter ga tam sproti plačevali. — Slično naj se v bodoče razdeljuje tudi ostali predmeti, ki jih učenci dobe potom šole.

e) Razdeljevanje živilskih kart preko uprave šole je ena od najbolj perečih točk naše šolske administracije. Šola, ki ima večje število nad 14 let starih dijakov, mora vsak mesec izdelati seznam potrošnikov z vsemi podatki, včasih za 500 do 700 dijakov in to navadno v izredno kratkih rokih. To se vrši mesec za mesecem, čeprav je med šolskim letom le po nekaj sprememb. Za te seznane morejo biti odgovorni le razredniki, ki svoje učence poznajo in četudi delajo to v odmorih, izgube vendarle nekaj časa tudi od učnih ur. Koliko enostavneje bi bilo za nas in za poverjeništvu za preskrbo, če bi se vsak mesec javile le izpremembe, ki jih je morda 8 do 10, kot pa stereotipno pošiljanje seznamov vsak mesec znova. Tudi za ta naš

## Učni načrt risanja za nižje in višje gimnazije

V zadnjem času se vršijo v Ljubljani sestanki strokovnega aktivna profesorjev risanja, ki obravnavajo pouk risanja po sedanjem učnem načrtu. S tem predmetom sem se že tudi sam več let praktično in teoretično bavil, zato bi dal nekaj pripomb in nasvetov, da bi jih strokovni aktiv profesorjev risanja upošteval, v kolikor bi jih spoznal za primerne.

Smoter pouka v učnem načrtu premalo obravnava načelno in praktično stran risanja. Navedeno bi moralo biti, kaj mora znati absolvent nižje ali višje gimnazije, ko zapusti šolo. Snov je za posamezne razrede jako raznolika in vsestranska, toda ni sistematično urejena. Tudi posamezne snovi ne sledijo po urah tako smotno, da bi mogli dojeti trden uspeh. Z nepreštudiranimi eksperimenti in z igračkami izgubimo mnogo dragocenih ur, ki bi jih lahko uporabili za jedrnat in strokovna teoretična predavanja. Tako se dogodi, da imajo absolutni nižje gimnazije premalo podlage, ko pridejo na srednje tehnične šole.

Vso učno snov za risanje v gimnazijah bi razdelili v naslednja poglavja:

- a) Tehnična ali dekorativna pisava.
- b) Geometrično risanje z uvodom v opisno geometrijo in tehnično risanje.
- c) Prostoročno risanje.
- d) Ornamentika.
- e) Nauk o barvah.
- f) Umetnostna zgodovina.

### A. Tehnična ali dekorativna pisava

Lepa pisava je prvi uspeh dijaka pri risanju. Lepa pisava povzdiigne risbo, s pisavo opisujemo tehnične načrte, z dekorativnimi napisi povzdigujemo naše proslave in v lepi pisavi se učimo ritmike, dekorativnosti in harmonije. Program bi bil naslednji:

1. Risanje raznih ravni in zavrtih črt, krogov, elips itd. (prostoročno kakor tudi z risalnimi pripomočki).
2. Ogrodja posameznih velikih in malih nevtalnih črk in števil v pravih proporcijah in v večjem merilu.
3. Medsebojni odnosi, oziroma razmaki in povezava črk.
4. Oblika besedila (navadnega in ornamentalnega).
5. Razvoj in vrste pisave (klasična, tehnična, dekorativna itd.).

### B. Geometrično risanje

Geometrično risanje naj da podlago za opisno geometrijo in tehnično risanje. Pouk razčlenimo na:

1. Opis in svojstvo risalnega orodja in materiala.
2. Uporaba risalnega orodja.
3. Osnova geometričnega, oziroma tehničnega risanja (merila, sporednice, pravokotnice, kotiranje, pomožne in vidne črte itd.).
4. Geometrični liki (ploskovni in telesni).
5. Preprosta projekcija in preprosti načrti predmetov ali stavb itd.

### C. Prostoročno risanje

Pri prostoročnem risanju naj se dijak nauči narisati brez risalnih pripomočkov razne geometrične like, predmete po naravi, razne izdelke itd. Uči se naj spoznavati proporcije dimenzij predmetov brez merice in snovati like v lepih sorazmerjih. Spoznava naj naravne in tehnične zakonitosti oblik predmetov in večjih naravnih objektov. Zato naj vsebuje to poglavje naslednje:

1. Risanje geometričnih likov.

predlog so ostala vsa ušesa do danes gluha. Nasprotno smo podvrženi ob predaji spiskov in prejemu nakaznic vsak mesec znova raznim šikanam neodgovornih uslužbencev. Eden od služiteljev se je n. pr. vrnil trikrat z urada zaradi malih ali večjih popravkov seznamov in sicer tretjič zaradi tega, ker seznam niso bili speti s sponko! Na vsak protest se nam zapreti s tem, da pač ne bomo dobili živilskih nakaznic.

f) Poleg vseh teh poslov so na šolah še mlečne kuhinje MDF, ki obremenjujejo učno kot administrativno osebo; šole organizirajo zavarovanje učencev in mora ravnatelj z razredniki izdelovati seznane ter pobirati denar, končno pa so šole postale tudi pomožni bančni zavodi, kjer zbirajo dijaške hranilne vloge. Popolnoma razumemo potrebo vseh teh akcij in nam v mnogočem pomaga pri izvrševanju vseh teh nalog zelo poštvalno tudi mladinska organizacija, moral pa bi se za vse to najti način, da s takimi posli ne bi bili obremenjeni ravnatelji in učno osebje.

Nujno potrebno bi bilo, da se za te naše probleme zainteresirajo vsi forumi, ki jim je od tega, da bi naše šole mogle neovirano opravljati svoj glavni posel, t. j. vzgojo mladine, kajti vsa preobličja administrativnih poslov je ovira za vsako redno pedagoško delo.

I. Lovše.

razni leski, bakrene izdelke razne barvne oksidirane nijanse itd. Ornament v ožjem pomenu pa naj bi bil pripomoček, s katerim poživimo ali olepšamo sicer pušto ali prazno lice predmeta. Zato je nujno, da razdelimo to poglavje na sledeče točke:

1. Uvod v ornamentiko in analizo ornamenta.
2. Vrsta motivov ali tipologija (geometrični, rastlinski in figuralni).
3. Oblikovanje motivov ali stilizacija (tehnična ali geometrična, dekorativna in naturalistična).
4. Sestava ali kompozicija (tehnična, dekorativna in naturalistična ali prosta).
5. Vrednost ali kvaliteta ornamenta (količina motivov, tehnična izdelava, harmonija ali ubranost in izvirnost).

### E. Nauk o barvah

Medtem ko je bilo doslej na šoli najbolj nejasno poglavje o ornamentiki, je bil nauk o barvah najmanj razvit. Vsak je barval po svoje, brez kakega predhodnega sistematičnega znanja. Po poglavje razdelimo:

1. Bistvo barv (glede na fizikalne in kemične lastnosti).
2. Sestava barv in razni dodatki.
3. Vrsta in tehnika barvanja ali slikanja.
4. Imena optičnih barv.
5. Značaj in pomen barv.
6. Barvna harmonija.
7. Praktična uporaba (kaj je polirano, politirano, loščeno, pleskano, slikano, prepojeno ali impregnirano, luženo, emajlirano, lakirano ali ličano itd.).

### F. Umetnostna zgodovina

To poglavje naj vsebuje:

1. Arheologija ali predzgodovina skla umetnost.
2. Visoka umetnost.
3. Ljudska umetnost.
4. Domača umetna obrt (vezenje, čipke, kovaška dela, rezbarstvo, lončarstvo ali keramika itd.).
5. Praktična uporaba (kako si opremo sodobno in okusno naše stanovanje, kakšna naj bo naša moda, hiša, dekoracija proslav itd.).

Iz vse gornje vsebine naj bi se sestavil priročnik s potrebnimi risbami, ki bi ga uporabljali profesorji na vseh srednjih šolah, prišel bi pa tudi prav v našem gospodarstvu. To ne bi bila knjiga šablonskih vzorcev, temveč knjiga dognanih razprav.

Obseg priročnika, ki bi vseboval najnujnejše, bi imel po mojem računu 180 strani besedila in cca 60 strani risb. Priročnik bi prišel v poštev tudi za ostalo Jugoslavijo.

Jože Karlovšek

## UTRINKI

Tako obsežnih »delovnih področij« druge sindikalne podružnice ne zmorejo, kakor naše prosvetne. Sindikalni sestanek SPD pomeni tudi precejšnjo naporno popotovanje n. pr. iz Poljske pod Kumom, Vač ali pa iz Tirne pod Sv. goro, kadar prihajajo v zemljepisno središče: Ljubljano. Naš »življenjski prostor« sega od Preske pri Medvodah pa čez Janče, Stango, Prežganje, mimo Litije do kumljanskih hribov. Zanimivo in poučno bi bilo prikazati denarno žrtev in zemljepisno pot za eno samo zborovanje. Diagram in številke bi govorile več kakor vsaka druga beseda o požrtvovalnosti članov našega — pa seveda tudi drugih prosvetnih sindikatov, kadar greš z doma na sindikalni sestanek.

Poverjenik tov. Ljubič Tone nam je osvetlil resolucijo CK KPJ s III. zasedanja, kjer so podčrtali važnost prosvete in priporočili skrb za prosvetne delavce. Ta resolucija je važen mejnik v zgodovini našega sindikalnega gibanja. Noben šolski zgodovinar ne bo mogel mimo nje. Vkljesana bo v temeljni kamen naše zgodovine tako nekako, kakor sem bral svoje dni na neki češki šoli: »Sola in prosveta sta temelj življenja in napredka!«

Študijski krožki so naše nove delovne osnove! Dobro izveden študijski sestanek da novih pobud. Dostojni smo zrel, da pometemo s svojimi zaradi sestankov, dovolj, da bi se prenesli prazno besedičenje ali pa čitanje referata, ki je morda prebrana dnevnika. Zahtevamo vsepovsod poglobitve v resnično življenje in znanost!

Kadar nam ne ugaja dosedanja oblika, jo zavrnemo in sežemo po novi boljši, življenjski.

Poznate Stango, Prežganje, Janče? Trije hribi med Ljubljano in Lilijo, med seboj sosedje, ki jih pa ločijo ure hoda! Tri tovarišice s teh gričev so tvorile doslej študijski »krožek«. Vsaka bi potrebovala oporo, pa si je, vse mlade, druga drugi niso mogle dati. Zda so to hribovsko enoto razdrobile in bodo prihajale med dolince; pot bo res še daljša, pa bo pomenek v večjem kolektivu bolj plodonosen. In tako je prav!

Delavci pri strojih se bore za kvaliteto. Mi prav tako!

Podrobno prosvetno delo ne pozna norme, plana pa nikoli ne do-

sežeš. Nikoli ne moreš do ugotovitev: boljšega ne moremo več ustvariti! To je pokazal razgovor o delu prosvetnih delavcev na prosvetnem, kulturnem, gospodarskem, političnem polju. Stotine drobnih števil, vsaka številka zase vrednota in vsebina! Vsaka številka ure in ure dela, skrbi, potov, pa tudi uspehov, ki jih poplača edino le ugotovitev: storil sem svojo dolžnost!

Uspeh resolucije CK KPJ je tudi v tem, da pričenjajo osnovne enice ljudske oblasti posvečati več pozornosti oskrbi prosvetnih delavcev. V Smartnem pri Litiji je prišel na šolo novoizvoljeni predsednik KLO, jim prebral okrožnico in jih zaprosil, naj mu povedo svoje želje in potrebe. V takem kraju, kjer je ljudska oblast na roko prosvetnim delavcem, je življenje vse bolj tovariško; prosvetni delavec, ki ga ne tarejo dnevne skrbi, bo dal še več od sebe; bo krajju in ljudem še več koristil.

Ko smo pretehtali na zboru raznovrstne predloge glede naše oskrbe, smo sklenili, da bomo zaprosili upravo okrajnega magazina, naj obvesti našo podružnico o novodošlih kontingentih. Prvenstveno pravico nabave naj imajo najbolj oddaljeni tovariši in tovarišice.

Prodajalna naj vodi seznam članov sindikata in naj zabeleži vsak nakup.

Poleg članarine po lestvici za vse članstvo ZSJ smo na predlog blagajničarke dodali še prostovoljno povšico — za poštne stroške. Ob zaključku smo sprejeli tudi nov tekmovalni plan, ki ga nam je predložila naša neumorna tajnica tov. Iva — marljiva. Sprejeli smo ga soglasno!

Jože Zupančič

## Ekskurzije v Ljubljano

Bliža se čas šolskih ekskurzij. Mnogo šol si želi ogledati glavno mesto republike Ljubljano. Svoje ekskurzije naj uredijo tako, da bodo prišli v Ljubljano jutraj in se zvečer spet vrili, ker v Ljubljani ni mogoče organizirati prenočišč in se tudi šole ne bodo uporabljale za zasilno prenočišče.



## „Letos bo več učil in zvezkov in drugih šolskih potrebščin“

Slovenski poročevalec dne 6. februarja t. l. je pod zgornjim naslovom objavil dopis, ki je prehitel ta naš uredništvo. Poročevalec delavca obljubljeni članek. Članek v SP ima mnogoobetajoči naslov: »Letos bo več zvezkov...«. Ker so pa dejansko razmere nekoliko drugačne, moramo svojo obljubo vendarle izpolniti.

Državna založba Slovenije je od ustanovitve dalje skrbela za obvezne šolske zvezke, to so zvezki za šolske naloge vseh onih šol, ki so pod Ministrstvom za prosveto. Obseg in oblika teh zvezkov je bila določena v soglasju z ministrstvom za prosveto. Pri tem ni zadelo podjetje prvi leti na nobene težave. Leta 1947 so se pa te že pojavile in proti koncu šolskega leta 1947/48 je bila kriza z zvezki tu.

Zaradi znižanih kontingentov papirja je bilo treba reducirati i števililo i obseg zvezkov. S sodelovanjem učiteljskega sveta šol smo ugotovili naslednji maksimum potrebe:

12 zvezkov po 32 listov za vsakega učenca osnovne šole; 13 zvezkov po 40 listov za vsakega učenca od 1. do 4. razreda srednjih šol; 10 zvezkov po 40 listov za vsakega učenca od 5. do 8. razreda srednjih šol; 7 obveznih zvezkov po 12 listov za osnovne šole; 4 obvezne zvezke po 16 listov za srednje šole.

Obenem pa smo ugotovili tudi absolutni minimum potrebe, ki je:

7 zvezkov po 24 listov na učenca osnovnih šol; 10 zvezkov po 24 listov na učenca nižje srednje šole; 7 zvezkov po 24 listov na učenca višje srednje šole; 4 obvezni zvezki po 8 listov za osnovne šole; 4 obvezni zvezki po 12 listov za srednje šole;

V zgornjih količinah so vštete tudi risanke in notni zvezki.

Normalna poraba papirja za kritje maksimalnih potreb je v zakroženem številu **800 ton papirja**; za kritje minimalnih potreb pa **324 ton papirja**.

Od dodeljenega letnega kontingenta je torej odvisno, ali bo letos več ali manj zvezkov. Potrebe so vsako leto v glavnem iste, s kontingenti pa je nekoliko težje. Najprej naj omenimo, da smo navajeni računati potrebe zvezkov po šolskem letu, kontingenti pa se odmerjajo po koledarskem letu. To je bil tudi vzrok, da je DZS razdelila dobavo obveznih zvezkov na dva dela: za prvo in drugo polletje. Kontingent papirja za zvezke za drugo polovico 1949. leta je znašal 130 ton. Iz tega so bile krite potrebe za tekoče šolsko leto v minimalnem obsegu. Kontingent za drugo polletje, t. j. za prvo četrtletje 1950 predvideva za zvezke 45 ton papirja, kontingent za drugo četrtletje pa se bo prihranil za začetek šolskega leta. Iz tega sledi, da znaša celoten letni kontingent papirja za zvezke za leto 1950 **180 ton papirja**.

Zaključek je torej povsem enostaven in ni potrebna nobena razlaga.

Tak položaj je narekoval in narekuje načrtno razdeljevanje zvezkov. Delitev se je doslej vršila na isti način, kakor se razdeljujejo knjige, to je po številu učencev in po preračunanih potrebah za posamezne šole in stopnje. Sodelovanje poverjenih s podružnicami — knjigarnami je bilo za pravilno razdelitev nujno potrebno.

Toliko o kontingentih za šole s področja ministrstva za prosveto. Poleg teh šol so še srednje in nižje strokovne šole, dalje šole za vzgojo strokovnih kadrov in vrsta tečajev. Za te šole so odmerjeni posebni kontingenti, pri čemer se mora upoštevati to, da imamo za te šole prav malo učencev in da so učenci teh šol zaradi pomanjkanja učbenikov močno navezani za zelo obsežno zapisovanje snovi. Vendar so ugovori zaradi nesorazmernosti med kontingenti delno upravičeni.

Celotne potrebe po zvezkih naj bi bil fond široke potrošnje. Zaradi težav, ki so nastopile, je bil ves kontingent fonda za široko potrošnjo prenešen v izvenšolski fond, da bi bile tako osnovne potrebe po šolskih zvezkih v kar največji meri krite. Pri blagovnih fondih nastanejo viški, ki gredo v prosto prodajo. Taki viški so bili tudi pri tem predmetu. Prav pri teh viških smo ugotovili, da so bili ponekod oddani v prodajo brez upoštevanja šolskih potreb.

Kaj torej sledi iz navedenega in kaj moramo ukreniti, da bomo lažje premagovali težave?

1. Razpoložljive zvezke moramo v šoli zelo smotrno uporabljati. Ne smemo bi se dogajati, da nekateri učitelji kljub temu, da so na razpolago potrjeni učbeniki, še vedno narekujejo snov.

2. Pregledati določene obsege zvezkov za posamezne predmete in ugotoviti, kje bi mogli še v večji meri koristneje izrabiti njih prostor.

3. Navajati učence na varčevanje z zvezki in jih pri tem tudi stalno nadzirati v šoli in doma.

4. Predložiti pristojnim činiteljem nujnost točne in v danih mejah možne oskrbe z zvezki. Kontingenti za šolske zvezke naj bi bili vezani na šolsko leto in bi se njih zagotovitev morala točno izvajati.

5. Utrditi tesno sodelovanje pri razdeljevanju zvezkov s podružnicami Državne založbe Slovenije in Mladinske knjige (v Ljubljani še z mestnim podjetjem »Strojpis«) na eni strani, na drugi pa s poverjenicami za prosveto, za trgovino in preskrbo in za delo pri vseh okrajnih ljudskih odborih.

S tem smo odgovorili na vprašanja oskrbe z zvezki. Z oskrbo za ostalimi šolskimi potrebščinami je tako:

**Svinčniki:** uvoz grafitnih min iz Češke je lani izostal, zato je bilo ob koncu leta prav tesno s svinčniki. Sedaj je vprašanje grafitnih min rešeno in produkcija svinčnikov bo krila naše potrebe. Seveda pa mora tudi pri tem predmetu veljati pravilo varčevanja. Potrebe v Sloveniji so preračunane maksimalno za 8000 grosov svinčnikov (1.152.000 kosov); minimalno na 4000 grosov svinčnikov; kritja pa je za 7000 grosov svinčnikov.

## Nekaj šolskih vprašanj

Gre za vprašanje, ali je potrebna taka reorganizacija šolstva, da bodo mogli v 1. razr. gimn. ozir. sedemletke le učenci iz V. razreda, ali pa naj gredo iz IV. razr. samo oddelčni, vsi ostali pa šele iz V. razreda. Gimnazijski učitelji tarnajo, da ne gre in ne gre, da je ena četrtina učencev razreda v breme. Izkušnje res kažejo, da dosega v prvih razredih gimnazij in sedemletk premajhen odstotek učencev pozitivnega uspeha. O tem smo večkrat razpravljali na naših sindikalnih sestankih, verjetno so o tem govorili tudi drugod in bi bilo prav, da se oglašajo. Nekateri, posebno tovariši z gimnazije, so za peti razred in za prehod iz tega v gimnazijo, drugi pravijo, da bi bil to korak nazaj v razvoju našega šolstva. Vsekakor pa drži, da nekaj ni v redu, da nekje škripa. Poglejmo primer: v nekem 4. razr. je izdelalo razred z dobrim in s prav dobrim uspehom 90 % učencev in to pred komisijo, katere član je bil tudi profesor z gimnazije. Polovica teh učencev ne more na gimnazijo nikamor, imajo po več nezadostnih ocen in le z veliko pomočjo staršev se nekaterim posreči, da izdelajo brez popravilnih izpitov. So učenci, ki imajo po 4,5, da celo po 8 nezadostnih ocen v 1. polletju.

Pedagogika pravi, da manj nadarjenih otrok ni in da tiči vzrok slabemu učnemu uspehu v slabi

Radirke: zagotovljena je zadostna produkcija tega predmeta za kritje vseh potreb.

**Risalni pribor:** (ravnala, trikotniki vseh vrst, zavojno ravnalo), je zagotovljen v polni meri. Tudi kakovost izdelkov se bo znatno izboljšala in letos bomo dobili tudi vrsto novih predmetov tako za potrebe šol kakor za splošne potrebe (računala...)

Težje je s kotomeri zaradi pomanjkanja primernega kartona. Risalni desk tudi ni dovolj, ker ni zadostnih količin suhega lipovega lesa.

Specialni risalni pribor, t. j.: šestila, premična računalna, normografi, tehnični svinčniki, risalni papirji, mine za tehnične svinčnike in podobno je uvožno blago, kar povzroča težave pri nabavi. Pogrešamo seveda prav tako tudi razne vrste specialnih barv in čopičev.

S tem smo ugotovili dejansko stanje za predmete, ki so obsežni pod imenom: šolske potrebščine. Ostane še vprašanje oskrbe z učili, o katerih citirani članek tudi govori.

Ne smemo reči, da ne bi bilo nikakega napredka pri produkciji teh predmetov. Prav gotovo je vsako leto več izdelkov; tudi kakovost se izboljšuje, a vendar je še dolga pot do popolne oskrbe in kritja vseh potreb. Zgrešeno bi bilo živeti v prepričanju, da za tovarne učil ni težav, ki tarejo ostalo našo produkcijo. Tudi ne smemo prezreti dejstva, da so potrebe zaradi vojnih posledic in izrednega dviga našega šolstva zelo velike in da stalno rastejo. Tako je torej nemogoče čez noč kriti vse potrebe, ko še nismo izgradili lastne industrije, ki nam je tudi za to potrebna. Zato smo prisiljeni, skrbeti za pravilno razdelitev razpoložljivega kontingenta učil, upoštevajoč predvsem tiste šole, ki ta ali oni predmet (učila) najbolj potrebujejo. (Za leto 1950 bo za Slovenijo na razpolago enajst reliefov Jugoslavije in 80 reliefov Slovenije).

Državna založba Slovenije skrbi po svoji mreži za razdeljevanje vseh teh predmetov. Da bo razdeljevanje pravilno in točno pa je nujno tudi sodelovanje učiteljskega, ki pa ne sme poznati le svoje šole, ampak mora imeti vedno pred očmi dejansko stanje in vse iz tega vidika tudi presojati. Le tako bomo dosegli, da bo to, kar bo na razpolago, tudi pravilno in smotrno razdeljeno in prav tako tudi smotrno izkoriščeno.

B. G.

naglici predelano snov učenci pri izpitu sicer znajo, ni pa postala njih trajna last. Učni načrt pa, pravijo, da je zakon!

3. Učitelj na gimnaziji mora biti tudi pedagog, kjer je, tam so učni uspehi boljši. Več razlage, pojasnjenj, manj podajanja ali celo narekovanja razlage. In vsaj nekoliko upoštevati individualno delo. Učence iz 4. razr. osn. šole ni napravil do 1. razr. gimnazije duševnega skoka!

4. Kriterij ocenjevanja v 1., 2., 3. razr. osn. šole za prehod v višji razred naj bo strožji, naj bo objektivni. Pri ocenjevanju učencev 3. razr. za prestop v 4. razr. naj sodeloča upravičena šola. Za okoliš sindikalne podružnice v Slov. Bistrici smo ustanovili strokovne komisije tudi za prve tri razrede osnovnih šol, ki naj pripomorejo k solidnejšemu znanju učencev ob vstopu v 4. razred.

5. Naše šole so preslabo oskrbljene z učili, nazorili, zato pouk ni dovolj nazoren, zato je še vedno preveč formalizma. Sklenili smo, da bomo sami in s pomočjo krajevnih delavnic izdelali čim več učil.

6. Učenci so vse preveč zaposleni z raznimi akcijami, vsemogočimi krožki, ki osvajanju znanja preje zavirajo kakor pospešujejo. Brez sodelovanja šolske mladine bi v nje korist kak tak poseben teden mogli tudi mimo nas!

## Pionirji pozdravljajo pomlad

Med prvimi prazniki, ki ga proslavljajo pionirji v svojih četah in odredih, ko se začne sneg taliti po gorah, je Praznik pomladi. Kako sveže je vse okrog tebe, ko se napotiš v gozd in ko se umakneš oklepu zidov in hiš. In kdo se more bolj pristrčno veseliti novih sončnih dni, kot se jih veselijo naši otroci? »Pozdrav pomladi« je tradicionalen praznik Zveze pionirjev, ki ga pionirska organizacija proslavlja vsako leto.

Z nekaterimi izkušnjami, ki so jih Okrajni pionirski štabi pridobili pri organiziranju pionirskih praznikov in prireditve, so tudi letos začeli s pripravami za pomladanski praznik. Posebnost Praznika pomladi je v tem, da s svojo vzgojno vsebino vpliva na otrokov čut kolektivnosti in tovarštva, na smisel za radost in lepoto, na ljubezen do rodne kraja in domovine.

Da bi bil Praznik pomladi čim bolj pripravljen in izveden, je potrebno, da bo učiteljstvo, ki pozna želje in težnje otrok posredovalo zvezo z vsemi množičnimi organizacijami in dalo mladinskim voditeljem vso pomoč. Vsak pionirski odred, pa naj bo še tako oddaljen, bo na svojo način in po svojih možnostih

7. Pri sestavi novih učnih načrtov naj sodeluje čim več učiteljev. Le tak učni načrt bo dober in bo ustrezal naši stvarnosti, za katerega bodo dali predloge pedagoški delavci iz samih razredov. Zdaj, ko nam je III. plenum CK KPJ tako jasno nakazal smernice za nadaljnje delo, vemo, kaj hočemo, kakšnega človeka vzgajamo in kako ga naj vzgojimo.

8. Res je, da gre mnogo učencev v srednjo šolo, ker nekam pač mora, veže ga šolska obveznost. Ostaja doma, kadar je delo, a ni nobenega sredstva, da bi se ga rešili in je razredu prava cokol. Poslati ga nazaj bi bilo napačno. Smo v začaranem krogu, saj je isti učenec pred komisijo pokazal zrelost, za srednjo šolo!

9. Samo kvaliteten pouk je zanimiv, dviga šolski obisk in razredno disciplino ter s tem učni uspeh. To je osnova. Zato: ne samo ideološko, prosvetni delavec se nujno mora tudi strokovno stalno izpopolnjevati.

Mogoče bi bilo dobro prenesti sprejemne izpite zopet na srednjo šolo. Na šolah z več oddelki četrtega razreda bi mogoče le kazalo uvesti peti razred.

L. Šnuderl

S tem člankom odpiramo diskusijo o načetih vprašanjih. Močno dvomimo, da bodo pisca naši šolniki v vsem podprli. Uredništvo

proslavil Praznik pomladi. Prav gotovo bo osnovna oblika izvedbe tega praznika izlet. Tako tudi mora biti; toda izlet, združen z najrazličnejšimi igrami, gozdnimi karnevali, fizikalnimi tekmovalni itd., bo za pionirje zares pomenil pravo radost na prostem.

Program izleta, ki ga naj pripravi skupno mladinski voditelj, tovariš učitelj, pionirski vodnik iz bližnjega telovadnega društva, oficir JA iz Zveze borcev, tovarišica iz AFZ, naj obsega kar največ prostega gibanja, združenega v najrazličnejših igrah in tekmovalnih vzgojno-zabavnega značaja z elementi predvojske vzgoje. Do izraza naj pridejo različni krožki: modelarji naj tekmujejo z modeli, naravoslovci naj nabirajo različne kamenine, rastline za herbarije, pionirji naj se okolico. Izlet je treba združiti s tekmovaljem za pionirsko fizikalno značko in vključiti v program polaganje norm, ki jih je možno na danem mestu in terenu izvajati. To bodo v največ primerih tekmovalja v skoku s palico čez jarek, teki, opazovanja raznih predmetov v naravi in določanje strani neba, met žogice v tarčo. — Program naj zaključijo s tabornim ognjem.

## Naši igralci in naši zadružniki

V nedeljo, 26. februarja so v Bohinjski Srednji vasi proslavili obletnico svoje kmetijsko-delovne zadruge. Velik praznik je bil to, ne samo za člane zadruge, temveč za vso Zgornjo bohinjko dolino. Prvič v zgodovini so namreč nastopili v Bohinju člani ljubljanskega narodnega gledališča, čigar sindikat je prevzel patronat nad obdelovalno zadrugo »Videm«.

Z uvodnim govorom je prikazal mladinec, član zadruge, zgodovino in nastanek zadruge, njen razvoj in uspehe.

Sledil je kulturni program. Člana ljubljanske Opere Svetozar Banovec in Nada Vidmarjeva sta ob spremljavi harmonike zapela več pesmi. Za večino gledalcev je bilo to nekaj novega, saj soljo petja še niso slišali. Pov. Povše je s harmoniko navdušil poslušalce. Tudi Karjuhova Kmetova pesem, ki jo je recitiral Potokar, in Klopčičeva Obrekovalcem Jugoslavije, ki jo je recitiral Makuc, sta bili novo doživetje.

Komični trio, plesne skupine SKUD Tone Tomšič, je navdušil gledalce, da so zahtevali ponovitev.

Med sporedom je pozdravil v imenu sindikata gledaliških igralcev zadružnike dr. Bratko Kreft. Izrazil je zadovoljstvo nad doseženimi uspehi in jih pozval, naj nadaljujejo s svojim delom in ga še izboljšujejo.

Ob koncu programa se je prirediteljem zahvalil predsednik obdelovalne zadruge. Gledalci bi ga skoraj nagnali z odra, pa ne zaradi tega, ker se je prišel zahvaliti, temveč zato, ker so uvideli, da je program s tem končan. Zahtevali so še in še: »Ne ti, oni naj pridejo še na oder...«

Bohinjci se ne navdušujejo radi, ploskanje pri njih ni v navadi. Teda pa so se ogreli in dali priznanje nastopajočim. Tega ne bodo tako kmalu pozabili. Obiskali bodo spomladi »botra« v Ljubljani in ga povabili, naj pride poleti na oddih k jezeru in v planine.

## RISANJE V SREDNJI ŠOLI

V februarški številki »Prosvetnega delavca« smo brali poziv k sodelovanju pri razpravljanju v vprašanju risarskega pouka na srednjih šolah v zvezi z predlogi za korekturo učnega načrta. Ugotavljamo, da je zadnji sestanek aktivna risarjev na ljubljanskih srednjih šolah pokazal, da je gornji poziv vzbudil precej zanimanja, da pa je žal še mnogo tovarišev in tovarišic, ki ne kažejo nobenega ali pa zelo malo zanimanja za predmet, katerega poučujemo. Posebej velja to za tovariše v okolici Ljubljane, ki bi se prav lahko kdaj pa kdaj udeležili rednih sestankov našega aktivna. Od tovarišev iz Maribora pa pričakujemo, da se skoraj oglašijo v »Prosvetnem delavcu« in nam povedo, kako in kaj mislijo o vprašanjih, ki smo jih nakazali in načeli na naših sestankih. Zdi se, da je za nekatere ta predmet že davno obdelan in da ni vprašanj in problemov, ki bi jih kazalo reševati v zvezi z njim. Sestanki aktivna risarjev so pokazali prav nasprotno. Če se namreč zavedamo,

da živimo v času nove, socialistične stvarnosti, ki se uveljavlja vsespod, predvsem pa v šoli, tedaj bi bilo naivno misliti, da mora biti današnji pouk risanja tak kakor tedaj, ko se je današnja stvarnost jela kazati šele v prvih nejasnih obrisih. Zadnji sestanek, ki je bil dne 1. marca t. l., je dokazal, da je problematika novega risarskega pouka kaj pestra in hkrati na moč tehtna, saj je današnji pouk iz vseh predmetov najtesneje povezan z risanjem. Na že omenjenem sestanku smo prvenstveno razpravljali o novem učnem načrtu, oziroma o korekturah sedanjega učnega načrta za srednje šole. Predvsem smo razpravljali o poučevanju umetnostne zgodovine na gimnazijah. Dolej je edino na klasični gimnaziji pouk umetnostne zgodovine urejen tako, da predava profesor učencem ta predmet v sedem in osmem razredu, tedensko po dve uri. Dejstvo je, da je tak pouk uspešnejši in da je predavatelju delo olajšano.

Zadnjega sestanka aktivna risarjev se je udeležil tudi dr. Šijanec, ki je kot umetnostni zgodovinar podal svoje poglede in pripombe k pouku tega predmeta na gimnazijah. Ze davno smo si bili na jasnem, da bi moralno na gimnazijah poučevati umetnostno zgodovino strokovnjaki, t. j. umetnostni zgodovinarji, ki poznajo in obvladajo snov. Ugotovili smo namreč, da naši inteligenti skoraj nimajo pojma o umetnostni zgodovini, zato pogosto ne morejo razumeti stvaritev naših umetnikov.

O tem vprašanju se je seveda takoj pojavilo še tehtnejše: vprašanje učne knjige. Zdj namreč poučujemo umetnostno zgodovino tako, da si dijaki ob razlagi beležijo najvažnejše ali pa jim profesor po razlagi narekuje kratek izvleček podane snovi. Menda je odveč pripomniti, da je tale način pouka sila zamuden in da največkrat ne rodi sadov, ki jih pričakujemo. Zato je bil sklep aktivna, da morajo naši umetnostni zgodovinarji čim prej sestaviti učno knjigo. Znano je, da se je o izdaji take učne knjige že mnogo razpravljalo. Veliko se je tu-

di govorilo o tem, da mora biti taka knjiga napisana tako, da bo uporabna na vseh srednjih šolah v državi. Zdi se nam, da je tak sklep plod teorije. Praksa je pokazala, da na ta način še dolgo ne bomo dobili te prepotrebne učne knjige.

Po mnenju umetnostnega zgodovinarja naj bi strokovnjaki ta predmet predavali na čim višji stopnji, t. j. v sedmem in osmem razredu, ter ga povežali s snovjo obče zgodovine. Če bi se pokazalo, da je za dve leti snov preobsežna, tedaj bi jo kazalo razširiti še na peti in šesti razred. Predavatelj bi moral hkrati obravnavati zgodovino drugih umetnosti: glasbe, gledališča itd. Seveda bi morala biti povezava upoštevana tudi v učni knjigi. Program, ki ga določa učni načrt, naj bi bil razdeljen v dve dobi: prva doba bi obsegala umetnost od začetkov do renesanse, ki bi jo obravnavali v sedmem razredu, od renesanse do danes bi obravnavali v osmem razredu.

Prav tako važen kakor učna knjiga o umetnostni zgodovini je tudi slikovni material, ki ponazarja najvažnejše umetnostne spo-

menike vseh dob. Tudi o izdaji te knjige se je že mnogo govorilo, vendar je do danes še nimamo. Kakšen pa je pouk tega predmeta brez slikovnega materiala, si menda lahko vsakdo prav živo predstavlja. Kaj pomaga ploha besedi, če nimaš podob, ki pove dijaku vse tisto, kar je ustvaril umetnik. Poleg zbirke podob bi bilo nujno potrebno urediti na zavodih predavalnice, kjer bi se lahko kazalo dijakom te in druge podobe s pomočjo diapozitivov in epidiaskopov. K učnim pripomočkom spadajo seveda še ogledi umetnostnih spomenikov v kraju, kjer je šola. Treba bi bilo torej izdelati tudi seznam spomenikov, ki si naj jih ogledajo dijaki. Pri tem bi jih kajpak opozarjali na varstvo spomenikov, ki so last ljudstva, torej tudi njihova last. Da bi morali profesorji, ki predavajo občo zgodovino, zemljepis in filozofijo prav tako upoštevati umetnostno zgodovino, je razumljivo, saj je imperativ današnjega naprednega pouka: VSI PREDMETI NAJ BODO SMOTRNO POVEZANI MED SEBOJ!